

ЗАКОН

О НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОЈ ДЕЛАТНОСТИ

І. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређује се систем научноистраживачке делатности у Републици Србији, и то: планирање и остваривање општег интереса у научноистраживачкој делатности, обезбеђивање квалитета научноистраживачког рада и развоја научноистраживачке делатности, општа начела оснивања, организације и управљања организацијама које обављају ову делатност, општи интерес у научноистраживачкој делатности и услови за обављање те делатности ради остваривања општег интереса, стицање звања истраживача, финансирање програма од општег интереса, као и друга питања од значаја за обављање научноистраживачке делатности.

Научноистраживачка делатност

Члан 2.

Научноистраживачка делатност је делатност од посебног значаја за свеукупни развој Републике Србије у процесу стварања друштва заснованог на знању, а заједно са високим образовањем, главни је чинилац и покретач привредног и укупног друштвеног развоја.

Научноистраживачка делатност, као делатност од посебног значаја за Републику Србију, саставни је део међународног, посебно европског, научног, образовног и културног простора.

Члан 3.

Научноистраживачка делатност, у смислу овог закона, јесте систематски стваралачки рад који се предузима ради откривања нових знања, с циљем подизања општег цивилизацијског нивоа друштва и коришћења тих знања у свим областима друштвеног развоја, укључујући и развој технологија и њихову примену.

Члан 4.

Научноистраживачка делатност остварује се: основним, примењеним и развојним истраживањима и оспособљавањем кадра за научноистраживачки рад.

Начела научноистраживачке делатности

Члан 5.

Научноистраживачка делатност заснива се на следећим начелима:

- 1) слободи и аутономији научноистраживачког рада;
- 2) јавности научноистраживачког рада и резултата тог рада;
- 3) научној и стручној критици;
- 4) поштовању стандарда науке и струке;
- 5) примени међународних стандарда и критеријума у вредновању квалитета научноистраживачког рада;
- 6) конкурентности научних програма и пројеката;
- 7) етике научноистраживачког рада, у складу са принципима добре научне праксе, и одговорности научника за последице свог рада;
- 8) повезаности са системом високог образовања;
- 9) међународне научне и технолошке сарадње;
- 10) бризи за одрживи развој и заштиту животне средине.

Циљеви научноистраживачке делатности

Члан 6.

Циљеви научноистраживачке делатности јесу:

- 1) развој науке, технологије и образовања ради подстицања привредног развоја, повећања друштвеног производа и подизања стандарда грађана и квалитета живота;
- 2) очување и развој општег фонда знања, као услов за укључивање у светске интеграционе процесе;
- 3) очување и развој укупних научноистраживачких потенцијала (научноистраживачких и образовних институција, научних кадрова и научноистраживачке инфраструктуре);
- 4) подизање општег нивоа технологија у привреди и обезбеђивање конкурентности роба и услуга на домаћем и светском тржишту;
- 5) успостављање међународне научне сарадње ради брже интеграције у светске научне, привредне, друштвене и културне токове и укључивање у европски истраживачки простор;
- 6) усмеравање друштва ка иновацијама, стварању културног амбијента и стварањачког образовања, с циљем очувања цивилизацијске баштине и националног идентитета.

Научне слободе

Члан 7.

Научни рад је слободан и не подлеже никаквим ограничењима, осим оних који произлазе из поштовања стандарда науке и етичности у

научноистраживачком раду, заштите људских права, као и заштите животне средине.

Научни рад подлеже научној критици.

Слобода научног рада и стваралаштва огледа се у слободи научног делања, слободи избора метода истраживања, слободи објављивања и представљања научних резултата, као и у слободи избора метода интерпретације научноистраживачких достигнућа.

II. ПЛАНИРАЊЕ И ОСТВАРИВАЊЕ ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА У НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОЈ ДЕЛАТНОСТИ

1. Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије

Члан 8.

Ради планирања и остваривања дугорочних стратешких циљева, приоритета и праваца научног и технолошког развоја, Влада доноси Стратегију научног и технолошког развоја Републике Србије (у даљем тексту: Стратегија), на предлог министарства надлежног за научноистраживачку делатност (у даљем тексту: Министарство).

У поступку доношења Стратегије, о тексту Нацрта стратегије води се јавна расправа у којој учествују научноистраживачке и образовне институције, као и најшира научна и стручна јавност у Републици Србији.

Члан 9.

Стратегија се усаглашава са стратегијом општег привредног и друштвеног развоја Републике Србије.

Стратегијом се утврђују: стање у области научноистраживачке делатности; циљеви који се у области науке и технолошког развоја желе постићи на нивоу Републике Србије (у даљем тексту: Република), приоритети и правци научног и технолошког развоја; потребан проценат издвајања за научноистраживачку делатност из буџета Републике, привреде и из других извора; научне области и уже научне дисциплине које треба посебно развијати и материјално подржавати ради достизања циљева у развоју Републике; приоритетне потребе у науци и технолошком развоју и приоритети улагања у научноистраживачке програме и пројекте; материјални и системски предуслови за реализацију Стратегије, динамика и фазе реализације; мере за спровођење Стратегије и управљање њеном реализацијом; други елементи од значаја за спровођење Стратегије.

Стратегија се доноси за период од десет година, а измене и допуне Стратегије врше се по поступку предвиђеном за њено доношење.

Стратегија се нарочито остварује путем програма од општег интереса, утврђених овим законом.

2. Програми од општег интереса за Републику

Члан 10.

Општи интерес у научноистраживачкој делатности, у смислу овог закона, остварује се путем програма од општег интереса за Републику.

Програми од општег интереса за Републику јесу:

- 1) Програм основних истраживања;
- 2) Програм истраживања у области технолошког развоја;
- 3) Програм трансфера знања и технологија и подстицања примене резултата научноистраживачког рада;
- 4) Програм научноистраживачког рада Српске академије наука и уметности и Програм научноистраживачког рада Матице српске;
- 5) Програм научноистраживачког рада центра изврсности;
- 6) Програм обезбеђивања и одржавања научноистраживачке опреме и простора за научноистраживачки рад;
- 7) Програм међународне научне сарадње од значаја за Републику;
- 8) Програм развоја информатичког друштва;
- 9) Програм усавршавања кадрова за научноистраживачки рад;
- 10) Програм подстицања младих и надарених за научноистраживачки рад;
- 11) Програм набавке научне и стручне литературе из иностранства и приступа електронским научним и стручним базама података;
- 12) Програм издавања научних публикација и одржавања научних скупова;
- 13) Програм подстицаја активности научних и стручних друштава који су у функцији унапређивања научноистраживачког рада, промоције и популаризације науке и технике и старања о очувању научне и технолошке баштине;
- 14) други програми, у складу са Стратегијом и овим законом.

Програме из става 2. тач. 1) - 3) и 5) – 14) овог члана утврђује министар надлежан за научноистраживачку делатност (у даљем тексту: министар), на предлог Националног савета за научни и технолошки развој, а програме из става 2. тачка 4) овог члана на предлог Српске академије наука и уметности, односно Матице српске.

Национални савет за научни и технолошки развој утврђује предлог програма из става 2. тач. 1) – 3) и 5) – 14) овог члана на захтев министра, који садржи и рок за утврђивање предлога програма. Ако Национални савет за научни и технолошки развој не утврди предлог програма у том року, министар може утврдити програм и без предлога Националног савета за научни и технолошки развој.

Програме из става 2. тач. 1) и 2) овог члана министар утврђује за сваки нови циклус истраживања, најмање девет месеци пре истека рока за реализацију текућег циклуса истраживања у овим областима.

III. ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА И РАЗВОЈА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ

Члан 11.

О обезбеђивању квалитета научноистраживачког рада и развоју научноистраживачке делатности у Републици старају се:

- 1) Национални савет за научни и технолошки развој;
- 2) Одбор за акредитацију научноистраживачких организација;
- 3) Комисија за стицање научних звања;
- 4) матични научни одбори;
- 5) Заједница института Србије;
- 6) Министарство.

Лице именовано у једно од тела из става 1. тач. 1) - 4) овог члана не може истовремено да буде члан другог тела из наведених тачака.

1. Национални савет за научни и технолошки развој

Члан 12.

Ради обезбеђивања научног и технолошког развоја, квалитета научноистраживачког рада и развоја научноистраживачке делатности у Републици, оснива се Национални савет за научни и технолошки развој (у даљем тексту: Национални савет), као највише стручно тело у систему научноистраживачке делатности у Републици.

Састав Националног савета

Члан 13.

Национални савет има 19 чланова, из реда академика, научника, професора универзитета и привредника.

Чланове Националног савета именује и разрешава Влада.

У Национални савет Влада именује: шест чланова из шест области наука на предлог Заједнице института Србије, шест чланова из шест области наука на предлог Конференције универзитета, два члана на предлог Српске академије наука и уметности, једног члана на предлог Матице српске и три члана на предлог Привредне коморе Србије.

Министар је члан Националног савета по положају.

Области наука из става 3. овог члана јесу: природно-математичке, техничко-технолошке, медицинске, биотехничке, друштвене и хуманистичке науке (у даљем тексту: научне области).

Чланови Националног савета могу бити признати научни и стручни ауторитети у домаћој и светској науци, у звању научног саветника и редовног професора универзитета, као и истакнути привредници.

Национални савет има председника и заменика председника које именује из реда својих чланова.

Мандат чланова Националног савета траје пет година, уз могућност још једног избора.

Влада може разрешити члана Националног савета и пре истека мандата, и то: на лични захтев, на образложен захтев овлашћеног предлагача или на образложен захтев већине од укупног броја чланова Националног савета.

Надлежност Националног савета

Члан 14.

Национални савет:

1) прати стање и развој научноистраживачке делатности у Републици;

2) предлаже Министарству Стратегију, прати њено остваривање и предлаже измене и допуне Стратегије;

3) предлаже министру програме од општег интереса за Републику;

4) даје мишљење о законима и другим прописима из области научноистраживачке делатности;

5) предлаже министру акт о избору, вредновању и финансирању програма утврђених у члану 10. став 2. тач. 1) - 3) овог закона, као и акт о финансирању других програма од општег интереса за Републику, за сваки програм посебно;

6) предлаже министру научне области, гране и дисциплине за које се оснивају матични научни одбори;

7) предлаже министру акт о стандардима за расподелу буџетских средстава за финансирање програма од општег интереса утврђених у члану 10. овог закона;

8) доноси акт о поступку и начину вредновања, и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача, на предлог матичних научних одбора;

9) именује и разрешава чланове Комисије за стицање научних звања;

10) доноси акт о вредновању научноистраживачког рада и поступку акредитације института, високошколских установа и центара изврсности;

11) доноси акт о критеријумима и мерилима за додељивање, потврђивање и одузимање статуса центра изврсности, научноистраживачки рад и финансирање центра изврсности;

12) доноси акт о додели, потврђивању или одузимању статуса центра изврсности, на основу одлуке Одбора за акредитацију;

13) одлучује у другом степену по жалбама у поступку акредитације научноистраживачких организација;

14) одлучује у другом степену по жалбама истраживача на одлуку Комисије за стицање научних звања;

15) остварује међународну научну и технолошку сарадњу, као и сарадњу са одговарајућим телом у области високог образовања, и другим органима и организацијама;

16) додељује награде и признања за научна достигнућа и животно дело истраживача;

17) додељује звање заслужног научника;

18) доноси пословник о свом раду;

19) обавља и друге послове, у складу са овим законом и пословником о раду.

Акти из става 1. тач. 8), 10) и 11) овог члана објављују се у "Службеном гласнику Републике Србије".

Рад Националног савета

Члан 15.

Национални савет ради на седницама.

Рад Националног савета је јаван.

За обављање послова из своје надлежности, Национални савет може да образује комисије, одборе и друга стручна и радна тела (у даљем тексту: радна тела).

Национални савет доставља Влади извештај о свом раду најмање једанпут годишње.

Начин рада и одлучивања уређују се пословником о раду Националног савета.

Када Национални савет разматра питања која чине део укупне политике Републике у области науке, а која су у вези са областима образовања, здравства, привреде, уметности и културе, тада усаглашава ставове са одговарајућим органима, телима и институцијама у чијој су надлежности питања из тих области.

2. Одбор за акредитацију научноистраживачких организација

Члан 16.

Ради обављања послова вредновања квалитета и ефикасности научноистраживачког рада (у даљем тексту: акредитација) института, високошколских установа и центара изврности (у даљем тексту: научноистраживачке организације), образује се Одбор за акредитацију научноистраживачких организација (у даљем тексту: Одбор за акредитацију).

Одбор за акредитацију је независно стручно тело које се у свом раду придржава начела стручности, објективности и међународно признатих стандарда и критеријума научноистраживачког рада.

Састав Одбора за акредитацију

Члан 17.

Одбор за акредитацију има 13 чланова, из реда академика, истраживача у звању научног саветника и редовног професора универзитета.

Чланове Одбора за акредитацију именује и разрешава министар, и то: шест чланова на предлог Заједнице института Србије, шест чланова на предлог Конференције универзитета и једног члана на предлог Српске академије наука и уметности.

Приликом именовања чланова Одбора за акредитацију води се рачуна о равномерној заступљености свих шест научних области.

Одбор за акредитацију има председника и заменика председника, које именује из реда својих чланова.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора за акредитацију траје четири године, уз могућност поновног избора.

Члан Одбора може да буде разрешен и пре истека мандата, и то: на лични захтев, на образложен захтев овлашћеног предлагача или образложен захтев већине од укупног броја чланова Одбора за акредитацију.

Надлежност Одбора за акредитацију

Члан 18.

Одбор за акредитацију:

1) предлаже Националном савету акт о вредновању научноистраживачког рада и поступку акредитације научноистраживачких организација;

2) спроводи поступак акредитације научноистраживачких организација;

3) остварује сарадњу са одговарајућим телом у области високог образовања;

4) остварује међународну сарадњу у области вредновања научноистраживачког рада са одговарајућим телима и институцијама у Европи и свету;

5) доноси пословник о свом раду;

6) обавља друге стручне послове, у складу са овим законом.

За потребе спровођења поступка акредитације, Одбор за акредитацију образује стручне тимове који разматрају појединачне захтеве за спровођење поступка акредитације.

Чланове стручних тимова Одбор за акредитацију именује из реда међународно признатих научника, професора универзитета и стручњака.

Одбор за акредитацију може ангажовати признатог научника или стручњака из иностранства ради обављања одређених стручних послова у поступку акредитације.

Поступак акредитације

Члан 19.

Одбор за акредитацију спроводи поступак акредитације сваке четврте године (редовни поступак), или у краћем року, на захтев научноистраживачке организације, оснивача научноистраживачке организације или Министарства (ванредни поступак), за научноистраживачке организације које су уписане у Регистар научноистраживачких организација, као и поступак за потврђивање или одузимање статуса центра изврсности.

Поступку акредитације подлежу све научноистраживачке организације, у складу са овим законом.

Редовни поступак покреће Министарство најмање 120 дана пре истека рока за који важи акредитација.

Када се ради о научноистраживачкој организацији која није уписана у Регистар научноистраживачких организација, оснивач подноси захтев за акредитацију Одбору за акредитацију.

За научноистраживачку организацију која није уписана у Регистар научноистраживачких организација, Одбор за акредитацију оцењује квалитет и резултате њеног научноистраживачког рада у периоду од њеног оснивања, а посебно у периоду од четири претходне године.

По пријему захтева из ст. 1. и 4. овог члана, Одбор за акредитацију обавља проверу квалитета научноистраживачког рада, у складу са овим законом, доноси одлуку у року од 90 дана од дана пријема захтева и доставља је Министарству и оснивачу.

Одбор за акредитацију може донети позитивну или негативну одлуку о акредитацији научноистраживачке организације.

Ако Одбор за акредитацију не донесе одлуку у року од 90 дана, министар има право да разреши чланове Одбора за акредитацију и да именује нове чланове.

Одбор за акредитацију дужан је да у поновљеном поступку донесе одлуку о акредитацији научноистраживачке организације у року од 60 дана.

На основу позитивне одлуке о акредитацији, научноистраживачка организација која није уписана у Регистар научноистраживачких организација стиче право да се у року од 30 дана, у складу са овим законом, упише у Регистар научноистраживачких организација.

На основу позитивне одлуке о акредитацији, регистрована научноистраживачка организација задржава права која је стекла уписом у Регистар научноистраживачких организација.

Оснивач научноистраживачке организације, односно научноистраживачка организација, може да поднесе жалбу Националном савету у року од 30 дана од дана пријема негативне одлуке о акредитацији.

Национални савет је дужан да у року од 90 дана донесе коначну одлуку о акредитацији.

Ако је донета коначна негативна одлука о акредитацији, научноистраживачка организација брише се из Регистра научноистраживачких организација.

Оснивач научноистраживачке организације, односно научноистраживачка организација, која је добила негативну одлуку о акредитацији, има право да понови захтев за акредитацију, по истеку године дана од дана пријема коначне одлуке о акредитацији.

3. Комисија за стицање научних звања

Члан 20.

Ради доношења одлуке о стицању научних звања, образује се Комисија за стицање научних звања (у даљем тексту: Комисија).

Састав Комисије

Члан 21.

Комисија има 15 чланова, из реда академика, научних саветника и редовних професора универзитета.

Председника, заменика председника и чланове Комисије именује Национални савет, и то: шест чланова из шест области наука на предлог Заједнице института Србије, шест чланова из шест области наука на предлог Конференције универзитета, два члана на предлог Српске академије наука и уметности и једног члана на предлог министра.

Национални савет може разрешити члана Комисије пре истека мандата, на лични захтев или на образложен захтев овлашћеног предлагача.

Мандат председника, заменика председника и чланова Комисије траје четири године.

Рад Комисије

Члан 22.

Комисија ради на седницама.

Комисија доноси одлуку о стицању научног звања, у складу са овим законом, по прибављеном мишљењу одговарајућег матичног научног одбора.

Комисија доноси пословник о свом раду.

4. Матични научни одбори

Члан 23.

Министар образује матичне научне одборе, као стручна тела за одређене научне области, гране или дисциплине.

Национални савет предлаже министру за које ће се научне области, гране и дисциплине образовати матични научни одбори.

Састав матичног научног одбора

Члан 24.

Матични научни одбор има најмање седам чланова, које именује министар са листе кандидата.

Листа кандидата из става 1. овог члана утврђује се на основу јавног позива Министарства и предлога научног, односно наставно-научног већа научноистраживачких организација.

Чланови матичних научних одбора за одређену научну област, грану и дисциплину именују се из реда истакнутих истраживача у звању научног саветника или редовног професора универзитета.

Мандат председника, заменика председника и чланова матичног научног одбора траје три године, уз могућност још једног избора.

Председника матичног научног одбора и заменика председника бирају чланови одбора, већином гласова свих чланова одбора.

Министар може разрешити члана матичног научног одбора, и пре истека мандата, и то: на лични захтев или ако прекрши Пословник о раду матичног научног одбора.

Надлежност матичног научног одбора

Члан 25.

Матични научни одбор:

1) даје мишљење Комисији о квалитету научноистраживачког рада и доприносу истраживача - кандидата за избор у научно звање, у складу са овим законом;

2) даје Министарству оцену о научној компетентности истраживача, односно наставника високошколских установа за реализацију програма и пројеката утврђених овим законом;

3) разматра предлоге пројеката за реализацију програма из члана 10. тач. 1) - 3) овог закона и предлаже министру ранг листу пројеката за финансирање;

4) разматра извештаје о реализацији пројеката у оквиру програма утврђених у члану 10. тач. 1) - 3) овог закона;

5) доноси акт о категоризацији и рангирању научних часописа;

6) доноси акт о категоризацији и рангирању научних скупова;

7) на захтев надлежних тела високошколских установа, даје мишљење о научноистраживачком раду и доприносу кандидата за избор у звање наставника;

8) одлучује у другом степену по приговору истраживача на одлуку научног већа института о избору у звање истраживач-сарадник;

- 9) даје мишљење, припрема извештаје и друге материјале на захтев министра, Националног савета, Одбора за акредитацију и Комисије;
- 10) доноси пословник о свом раду;
- 11) обавља и друге послове, у складу са овим законом и актом о образовању.

Матични научни одбор подноси министру извештај о свом раду најмање једном годишње.

5. Заједница института Србије

Члан 26.

Ради остваривања заједничких интереса и научноистраживачке сарадње, усклађивања набавке и коришћења научноистраживачке опреме и лабораторијског простора, набавке и коришћења научних публикација, међусобног повезивања и сарадње са одговарајућим облицима удруживања у области високог образовања, развијања међународне сарадње, неговања научне критике и вредновања сопственог научноистраживачког рада, институти се могу удружити у Заједницу института Србије (у даљем тексту: Заједница).

Заједница има статус правног лица, у складу са законом.

Заједницу могу основати сви или већина института на територији Републике који су уписани у Регистар научноистраживачких организација.

У оквиру Заједнице, институти се могу удруживати, односно повезивати и по сродним научним областима, у складу са статутом Заједнице.

На оснивање, организацију и рад Заједнице примењују се прописи којима се уређују удружења.

Организација, начин рада, именовање органа управљања и стручних тела уређују се статутом Заједнице.

Заједница обавља послове у складу са статутом и овим законом.

6. Министарство

Члан 27.

Министарство:

- 1) предлаже Влади политику у области научноистраживачке делатности;
- 2) прати и подстиче развој научноистраживачке делатности у Републици;
- 3) расподељује финансијска средства из буџета Републике научноистраживачким организацијама за остваривање програма утврђених у члану 10. овог закона и контролише њихово наменско коришћење;
- 4) доноси подзаконске акте, у складу са овим законом;
- 5) доноси акт о испуњености услова за обављање научноистраживачке делатности од општег интереса, у складу са овим законом;

6) доноси акт о избору, вредновању и финансирању програма из члана 10. став 2. тач. 1) - 3) овог закона, као и акт о финансирању других програма од општег интереса за Републику, за сваки програм посебно;

7) води Регистар научноистраживачких организација и Регистар истраживача, у складу са овим законом;

8) остварује међународну научну и технолошку сарадњу и стара се о повезивању и укључивању научноистраживачких организација у европски и међународни истраживачки простор;

9) врши надзор, у складу са законом;

10) обавља и друге послове, у складу са законом.

Члан 28.

Стручне и административно-техничке послове за потребе тела из члана 11. став 1. тач. 1) - 4) овог закона, обавља Министарство.

Средства за рад тела из става 1. овог члана обезбеђују се у буџету Републике.

Члан 29.

Влада доноси акт којим се утврђују критеријуми и начин финансирања Националног савета, као и накнада за рад чланова Националног савета.

Министар доноси акт којим се утврђују критеријуми и начин финансирања тела из члана 11. став 1. тач. 2) - 4) овог закона, као и накнада за рад чланова тих тела.

IV. ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОЈЕ ОБАВЉАЈУ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

Члан 30.

Програме из члана 10. овог закона могу остваривати:

1) Српска академија наука и уметности;

2) Матица српска;

3) Научноистраживачке организације (институти, високошколске установе и центри изврности).

Институције од националног значаја

Члан 31.

Српска академија наука и уметности и Матица српска су институције од националног значаја.

Оснивање и рад Српске академије наука и уметности и института чији је она оснивач уређују се посебним законом, односно актима у складу са тим законом.

Оснивање и рад Матице српске уређују се посебним законом.

Високошколске установе

Члан 32.

Оснивање и рад високошколских установа уређују се посебним законом.

Установе из става 1. овог члана обављају научноистраживачку делатност у складу са овим законом.

V. ИНСТИТУТИ

1. Оснивање и обављање научноистраживачке делатности од општег интереса

Члан 33.

Институт, у смислу овог закона, јесте научноистраживачка организација која обавља научноистраживачку делатност од општег интереса, под условима утврђеним овим законом.

Члан 34.

Институт се може основати као установа, у складу са прописима о јавним службама, или као привредно друштво, у складу са прописима о привредним друштвима.

На оснивање, рад и укидање института примењују се прописи који се односе на јавне службе или прописи који се односе на привредна друштва, у зависности од тога да ли се институт оснива као установа или привредно друштво.

Члан 35.

Оснивач института може бити Република, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, домаће и страно правно и физичко лице, у складу са законом.

Кад институт оснива више оснивача, њихова међусобна права, обавезе и одговорности уређују се уговором.

Пре доношења акта о оснивању, оснивач усваја елаборат о оправданости оснивања института, коју доставља Министарству и Одбору за акредитацију.

Када је оснивач института Република, акт о оснивању и укидању доноси Влада.

Члан 36.

Институт чији је оснивач Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе послује средствима у државној својини, а

институт чији је оснивач домаће и стране правно и физичко лице послује средствима у другим облицима својине, у складу са законом.

Институт чији је оснивач Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе користи непокретности и друга средства, у складу са законом којим се уређују средства у својини Републике.

Непокретности и друга имовина стечена на основу завештања и поклона својина су института који је ту имовину стекао.

Члан 37.

Делатност и организација института уређује се статутом.

Институт може променити назив, седиште, делатност, облик организовања, и вршити статусне промене, уз сагласност оснивача, односно власника.

Под статусном променом института, у смислу овог закона, подразумева се спајање, подела и одвајање.

Институт чији је оснивач Република може вршити промене из ст. 2 и 3. овог члана уз претходно прибављену сагласност Владе.

Члан 38.

Институтом управља оснивач, односно власник сразмерно уделу капитала.

Када је Република оснивач института, право управљања институтом остварује Влада, у складу са овим законом.

У институтима са мешовитим државним и приватним капиталом, право управљања остварује се сразмерно уделу државног, односно приватног капитала.

Члан 39.

У циљу комерцијализације резултата научноистраживачког рада, подстицања предузетништва и пословног повезивања, институт може бити оснивач центра за трансфер технологије, иновационог центра, пословно-технолошког инкубатора, научно-технолошког парка и других организација, у складу са законом.

2. Врсте института

Члан 40.

У зависности од врсте истраживања и делатности, облика организовања и начина финансирања своје делатности, институт може обављати научноистраживачку делатност као: а) научни институт и б) истраживачко-развојни институт.

Члан 41.

Према власничкој структури, институт може бити: државни, приватни и мешовити.

Државни институт, у смислу овог закона, јесте институт чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, односно институт са већинским државним капиталом.

Приватни институт, у смислу овог закона, јесте институт чији је оснивач физичко или правно лице, или институт у коме је већински приватни капитал.

Институт са мешовитим власништвом, у смислу овог закона, јесте институт у коме је једнако учешће државног и приватног капитала.

Члан 42.

Научни институт се оснива, односно организује као установа, у складу са прописима о јавним службама.

Истраживачко-развојни институт оснива се, односно организује као установа, у складу са прописима о јавним службама, или као привредно друштво, у складу са прописима о привредним друштвима.

Организација, обављање делатности и друга питања од значаја за рад института уређују се статутом института.

Институт у свом саставу може имати регионалне научне центре, као своје организационе делове, у складу са статутом.

Научни институт

Члан 43.

Научни институт јесте установа чију претежну делатност чине основна истраживања и примењена истраживања која су у функцији валоризације резултата основних истраживања.

Члан 44.

Научни институт може обављати научноистраживачку делатност ради остваривања општег интереса, ако:

- 1) има програм научноистраживачког рада;
- 2) резултатима научноистраживачког рада доприноси развоју науке, односно доприноси општем фонду знања;
- 3) има у радном односу на неодређено време са пуним радним временом најмање 20 истраживача компетентних за област науке којом се институт бави, од којих најмање десет истраживача у научним или наставним звањима и десет истраживача у звању истраживач-сарадник или вишем звању;
- 4) има програм развоја научноистраживачког подмлатка;

5) има одговарајући простор, опрему и друга средства за остваривање програма од општег интереса;

6) има научно-информативну документацију или библиотечко-информациони центар.

Научни институт у области друштвених и хуманистичких наука може обављати научноистраживачку делатност од општег интереса ако, поред услова утврђених у ставу 1. тач. 1), 2), 4), 5) и 6). овог члана, има у радном односу на неодређено време са пуним радним временом најмање 12 истраживача компетентних за област науке којом се институт бави, од којих најмање седам истраживача у научним, односно наставним звањима и пет истраживача у звању истраживач-сарадник или вишем звању.

Истраживачко-развојни институт

Члан 45.

Истраживачко-развојни институт јесте организација чију претежну делатност чине примењена и развојна истраживања усмерена ка задовољавању потреба непосредних корисника резултата истраживања, и основна истраживања као основа за примењена и развојна истраживања.

Члан 46.

Истраживачко-развојни институт може обављати научноистраживачку делатност ради остваривања општег интереса, ако:

- 1) има програм научноистраживачког рада;
- 2) резултатима својих истраживања доприноси освајању нових производа и уређаја, сорти и врста, као и увођењу нових или побољшању постојећих технолошких поступака, система и услуга;
- 3) обавља трансфер знања и технологија;
- 4) има у радном односу на неодређено време са пуним радним временом најмање 12 истраживача компетентних за област науке којом се институт бави, од којих најмање седам истраживача у научним или наставним звањима и пет истраживача у звању истраживач-сарадник или вишем звању;
- 5) има програм развоја научноистраживачког подмлатка;
- 6) има одговарајући простор, опрему и друга средства за остваривање програма од општег интереса;
- 7) има научно-информативну документацију или библиотечко-информациони центар.

Члан 47.

Ако институт испуњава услове утврђене у члану 44. односно у члану 46. овог закона, и ако је Одбор за акредитацију донео позитивну одлуку о акредитацији тог института, Министарство доноси акт о испуњености услова за обављање научноистраживачке делатности од општег интереса.

На основу акта из става 1. овог члана, Министарство врши упис института у Регистар научноистраживачких организација.

Употреба и коришћење назива институт

Члан 48.

Организација која није уписана у Регистар научноистраживачких организација као научноистраживачка организација, у складу са овим законом, не може у свом пословном имену да садржи називе: "научни институт", "истраживачко-развојни институт" и "центар изврности".

Облици сарадње научноистраживачких организација и учешће института у високом образовању

Члан 49.

Научноистраживачке организације из члана 30. овог закона могу да сарађују и учествују у остваривању заједничких научноистраживачких програма и пројеката, кроз образовање заједничких истраживачких тимова, на одређеном пројектном задатку.

Научноистраживачке организације могу да остварују сарадњу и у заједничком учешћу у реализацији међународних програма и пројеката, пројеката са привредом, као и у заједничком коришћењу научноистраживачке, лабораторијске и друге инфраструктурне опреме.

Међусобна права и обавезе у остваривању сарадње из ст. 1. и 2. овог члана научноистраживачке организације уређују уговором, у складу са својим општим актима, односно статутима.

Члан 50.

Институт може учествовати у остваривању студија са сродном високошколском установом, у складу са прописима о високом образовању и статутом високошколске установе.

Институт, односно више института могу основати универзитет, у складу са прописима о високом образовању.

Приватизација института

Члан 51.

Институти се могу приватизовати, у складу са прописима о приватизацији.

Институт чији је оснивач Република може се приватизовати, у складу са посебним програмом и уз сагласност Владе.

Програм из става 2. овог члана доноси Влада, на предлог Министарства.

Члан 52.

Институт основан, односно организован као привредно друштво чији је оснивач Република, а од стратешког интереса је за Републику, може се приватизовати тако да најмање 51% капитала остане у државном власништву.

Национални савет утврђује који су институти из става 1. овог члана од стратешког интереса за Републику.

VI. ОРГАНИ ИНСТИТУТА

Члан 53.

Органи у научном и истраживачко-развојном институту који се оснива, односно организује као установа јесу: управни одбор и директор.

Истраживачко-развојни институт који се оснива, односно организује у складу са прописима о привредним друштвима, има органе у складу са тим прописима.

Кад је Република власник дела капитала истраживачко-развојног института, Влада именује своје представнике у органе тог института, сразмерно уделу капитала, независно од тога да ли је институт организован као установа или привредно друштво.

Стручни орган института јесте научно веће.

1. Именовање органа у институту чији је оснивач Република

Управни одбор

Члан 54.

Управни одбор института чији је оснивач Република има осам чланова које именује Влада, од којих четири члана одређује Влада, као своје представнике, а остале чланове предлаже научно веће из реда истраживача у научном звању запослених у институту.

У научном институту већину чланова управног одбора које одређује Влада морају чинити истраживачи у научним, односно наставним звањима, компетентни за област науке којом се институт бави.

Управни одбор има председника и заменика председника.

Председника управног одбора именује Влада, из реда својих представника у управном одбору.

Заменика председника управног одбора именује и разрешава управни одбор из реда чланова које предлаже научно веће института.

Мандат председника, заменика председника и чланова управног одбора траје четири године.

Председник, заменик председника и чланови управног одбора могу бити разрешени и пре истека мандата, на лични захтев или на образложен захтев овлашћеног предлагача из става 1. овог члана.

Акт о разрешењу председника и чланова управног одбора доноси Влада.

Члан 55.

Управни одбор:

- 1) доноси статут института;
- 2) одлучује о пословању института;
- 3) усваја извештај о пословању и годишњи обрачун;
- 4) доноси програм и план рада института, на предлог директора института;
- 5) именује и разрешава директора;
- 6) одлучује о коришћењу средстава, у складу са законом;
- 7) врши друге послове, у складу са законом и статутом.

Управни одбор доноси статут института, уз претходно прибављену сагласност Министарства.

Директор

Члан 56.

Директор руководи институтом, у складу са законом.

Директор се именује на основу јавног конкурса, на четири године, из реда истраживача у научном звању који су компетентни за научну област којом се институт бави.

Директор је у радном односу у институту, са пуним радним временом.

Директора именује управни одбор института, на образложен предлог научног већа и уз претходно прибављену сагласност министра.

Директор не може бити члан управног одбора, али може присуствовати седницама управног одбора.

Управни одбор може разрешити директора пре истека мандата: на лични захтев, ако несавесно и нестручно обавља дужност, на образложен захтев министра, ако је правоснажном одлуком осуђен за кривично дело, или на образложен захтев научног већа.

Управни одбор разрешава директора уз претходно прибављено мишљење научног већа и сагласност министра.

Вршилац дужности директора

Члан 57.

У случају да је директор разрешен пре истека мандата, а на јавном конкурсима није именован нови директор, управни одбор, уз сагласност министра, именује вршиоца дужности директора на период од шест месеци и у том року управни одбор дужан је да распише нови јавни конкурс и именује директора института.

Вршилац дужности директора института је у радном односу у институту, са пуним радним временом.

Ако управни одбор у року од шест месеци по поновљеном јавном конкурс у не именује директора института, министар именује вршиоца дужности директора института, а Влада може, на предлог министра, разрешити постојеће и именовати нове чланове управног одбора института.

Новоименовани управни одбор дужан је да у року од шест месеци распише нови јавни конкурс и именује директора института.

2. Научно веће института

Члан 58.

Научно веће јесте стручни орган института.

Научно веће образује се у научном и истраживачко-развојном институту.

Статутом института утврђује се број, састав и начин избора чланова научног већа.

Чланови научног већа су истраживачи у научном звању запослени у институту.

Научно веће мора имати најмање седам истраживача у научном звању.

У поступку утврђивања предлога за стицање научног звања, научно веће мора да има најмање седам чланова, који су у вишем или истом звању које кандидат стиче.

Ако институт нема потребан број истраживача, у поступку утврђивања предлога за стицање научних звања, у раду научног већа могу учествовати истраживачи у звању вишег научног сарадника и научног саветника који нису запослени у институту, на основу одлуке научног већа, у складу са статутом института.

Члан 59.

Научно веће:

1) предлаже програм научноистраживачког рада, усклађен са Стратегијом;

2) предлаже научне пројекте и оцењује резултате остварених пројеката;

3) анализира и усваја извештаје о реализацији пројеката;

4) анализира и оцењује научни рад истраживача;

5) утврђује предлог за стицање научног звања;

6) одлучује о стицању истраживачког звања;

7) предлаже кандидата за директора;

8) даје управном одбору образложен предлог за разрешење директора института;

9) даје образложен предлог за именовање, односно разрешење својих представника у управном одбору института;

10) предлаже управном одбору набавку научноистраживачке опреме;

11) обавља друге послове утврђене статутом института и овим законом.

VII. ЦЕНТАР ИЗВРСНОСТИ

Члан 60.

Статус центра изврности може стећи институт, односно високошколска установа или њихов организациони део, односно њихови организациони делови, ако су у временском периоду од пет година остварили врхунске и међународно признате научне и стручне резултате у одређеној научној дисциплини и на основу тога имају развијену међународну научну, техничку и технолошку сарадњу.

Актом о оснивању заједничког центра изврности уређују се међусобна права и обавезе оснивача центра.

Ако статус центра изврности стекне организациони део или организациони делови института, односно високошколске установе, центар изврности нема својство правног лица.

Члан 61.

Акт о критеријумима и мерилима за додељивање, потврђивање и одузимање статуса центра изврности, научноистраживачки рад и финансирање центра изврности доноси Национални савет.

Акт о додели статуса центра изврности доноси Национални савет, на основу позитивне одлуке о акредитацији коју доноси Одбор за акредитацију.

Одбор за акредитацију, сваке четврте године, спроводи поступак акредитације центра изврности.

На основу одлуке о акредитацији Одбора за акредитацију, Национални савет доноси акт о потврђивању или одузимању статуса центра изврности.

VIII. ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 62.

Министарство води евиденцију научноистраживачких организација које испуњавају услове за обављање научноистраживачке делатности од општег интереса, у складу са овим законом (у даљем тексту:

Регистар научноистраживачких организација) и евиденцију истраживача (у даљем тексту: Регистар истраживача).

У Регистар научноистраживачких организација, у складу са овим законом, уписују се акредитовани институти, високошколске установе, центри изврности, Српска академија наука и уметности и институти чији је она оснивач, и Матица српска.

Упис у Регистар научноистраживачких организација спроводи се на основу акта о испуњености услова за обављање научноистраживачке делатности који доноси Министарство.

У Регистар истраживача уписују се лица која имају пребивалиште, односно боравиште у Републици и која су стекла звања истраживача у складу са овим законом, као и лица која су стекла звања, у складу са законом којим се уређује високо образовање.

Упис у Регистар истраживача спроводи се на основу акта о избору у звање истраживача у складу са овим законом, односно на основу акта о избору у звање у складу са законом којим се уређује високо образовање.

Облик, садржај и начин вођења регистара из става 1. овог члана, као и поступак уписа и брисања из тих регистара прописује министар.

Члан 63.

Министарство може образовати базе података у оквиру реализације програма утврђених у члану 10. овог закона.

Члан 64.

Научноистраживачка организација која је уписана у Регистар научноистраживачких организација, као и истраживачи који су уписани у Регистар истраживача, могу учествовати на конкурс за остваривање програма од општег интереса утврђених овим законом.

Члан 65.

Ако институт који је уписан у Регистар научноистраживачких организација престане да испуњава неки од услова утврђених у члану 44. односно у члану 46. овог закона, директор института дужан је да о томе извести Министарство, најкасније у року од 60 дана од дана када је институт престао да испуњава услов.

Ако директор института не поступи у складу са ставом 1. овог члана, министар може поднети управном одбору института захтев за његово разрешење.

Ако институт не испуњава услове прописане у члану 44. односно у члану 46. овог закона, министар одређује рок, најдуже од 120 дана, у коме институт треба да испуни прописане услове.

Ако институт не испуни услове у року из става 3. овог члана, Министарство доноси акт о његовом брисању из Регистра научноистраживачких организација и раскида уговор, односно уговоре о финансирању института.

Финасирање одобреног и започетог програма, односно пројекта чији је реализатор институт који је брисан из Регистра научноистраживачких организација министар може да одобри под условом да матични научни одбор позитивно оцени резултате реализације тог програма, односно пројекта, и под условом да друга научноистраживачка организација прихвати даљу реализацију започетог програма, односно пројекта.

Из Регистра научноистраживачких организација брише се научноистраживачка организација за коју Одбор за акредитацију донесе негативну одлуку о њеној акредитацији, а Министарство раскида уговор, односно уговоре о финансирању одобреног програма, односно пројекта са том научноистраживачком организацијом.

Члан 66.

Подаци из Регистра научноистраживачких организација и Регистра истраживача доступни су јавности, осим података који представљају службену тајну и личних података истраживача који се не односе на њихов научни и стручни рад.

Код употребе личних података примењују се одредбе закона којим се уређује заштита података о личности, ако овим законом није другачије одређено.

IX. ИСТРАЖИВАЧИ

Дефиниција истраживача

Члан 67.

Послове научноистраживачке делатности обављају лица која испуњавају услове прописане овим законом (у даљем тексту: истраживачи), као и наставници и сарадници високошколских установа.

Члан 68.

Истраживач, у смислу овог закона, јесте лице са најмање високом стручном спремом, односно са најмање завршеним основним академским студијама, које ради на научноистраживачким и развојним пословима и које је изабрано у звање, у складу са овим законом.

Звања истраживача и еквиваленција звања

Члан 69.

У зависности од остварених резултата у научноистраживачком раду, истраживач може стећи, у складу са овим законом, истраживачко звање: истраживач-приправник и истраживач-сарадник, и научно звање: научни сарадник, виши научни сарадник и научни саветник.

Звања истраживача са високом стручном спремом који нису изабрани у звања из става 1. овог члана, а раде на истраживачко-развојним пословима, имају објављене научне и стручне радове или остварене резултате

у истраживачко-развојном раду или патентом заштићене проналаске, јесу: стручни сарадник, виши стручни сарадник и стручни саветник.

Начин стицања звања из става 2. овог члана уређује се општим актом научноистраживачке организације.

Члан 70.

Звање истраживач-приправник стиче лице које је уписало магистарске, односно дипломске академске студије или специјалистичке академске студије, бави се научноистраживачким радом и које је завршило основне, односно основне академске студије, са укупном просечном оценом најмање осам (8).

Истраживач-приправник је у обавези да у року од три године заврши уписане студије из става 1. овог члана.

Истраживач-сарадник је у обавези да у року од шест година стекне академски, односно научни назив доктора наука.

Звање истраживач-сарадник може стећи лице које је уписало докторске, односно докторске академске студије, које је претходне нивое студирања завршило са укупном просечном оценом најмање осам (8) и бави се научноистраживачким радом.

Звање научни сарадник може стећи истраживач који има академски, односно научни назив доктора наука из научне области у којој стиче звање и објављене научне радове.

Звање виши научни сарадник може стећи истраживач који има академски, односно научни назив доктора наука, објављене радове са рецензијом у научним публикацијама међународног и водећег домаћег ранга, објављене монографије, и који својим укупним научним радом доприноси развоју одговарајуће научне области.

Звање научног саветника може стећи истраживач који има академски, односно научни назив доктора наука, објављене радове са рецензијом у научним публикацијама водећег међународног ранга, или, изузетно за друштвене и хуманистичке науке, у научним публикацијама међународног ранга, објављене монографије, који је својим научноистраживачким радом остварио значајан утицај на развој одговарајуће научне области, и који је руководио пројектима.

Избор у научна и истраживачка звања врши се у складу са овим законом.

Члан 71.

У обављању послова научноистраживачке делатности, звања утврђена законом којим се уређује област високог образовања одговарају звањима утврђеним овим законом, и то: звање сарадник у настави - звању истраживач-приправник; звање асистент - звању истраживач-сарадник; звање доцент - звању научни сарадник; звање ванредни професор - звању виши научни сарадник и звање редовни професор - звању научни саветник.

Поступак избора у научна, односно истраживачка звања

Члан 72.

Свако лице које испуњава услове прописане овим законом може у одговарајућој научноистраживачкој организацији да покрене поступак за избор у научно, односно у истраживачко звање.

Поступак за избор у научно, односно истраживачко звање може покренути и научно веће у научноистраживачкој организацији у којој је кандидат за избор у звање запослен.

Поступак избора у научно, односно истраживачко звање покреће се у року од 30 дана од дана подношења захтева за избор у научноистраживачко звање.

Захтев за избор у научно, односно истраживачко звање може поднети и лице које у моменту подношења захтева није запослено у научноистраживачкој организацији.

Захтев за избор у научно, односно истраживачко звање подноси се научном већу научноистраживачке организације.

Поступак избора у научна звања

Члан 73.

Ради спровођења поступка за стицање научног звања, научно веће, приликом покретања поступка за избор у звање, образује комисију од најмање три члана који имају научно звање у научној области у којој кандидат стиче звање.

Чланови комисије не могу бити у нижем звању од звања у које се бира кандидат.

Члан 74.

Научно веће научноистраживачке организације које утврђује предлог за избор у научно звање дужно је да утврди предлог о стицању научног звања у року 90 дана од дана када је на седници научног већа покренут поступак за избор у научно звање.

Члан 75.

Комисија је дужна да у року од 30 дана од дана када је образована поднесе научном већу извештај.

Члан 76.

Извештај комисије садржи: биографске податке, преглед стручног и научног рада, оцену стручног и научног рада кандидата за претходни изборни период, оцену о томе да ли су испуњени услови за стицање научног звања, као и предлог научном већу за одлучивање.

Извештај комисије учиниће се доступним јавности на начин утврђен општим актом научноистраживачке организације, најмање 30 дана пре доношења одлуке научног већа.

Члан 77.

Право да одлучују о стицању научног звања имају истраживачи који су у истом или вишем научном звању у односу на звање у које се бира кандидат.

Одлуку о предлогу за избор у научно звање доноси научно веће већином од укупног броја чланова научног већа који имају право да одлучују о избору у научно звање.

Број чланова научног већа који одлучују о предлогу за избор у научно звање не може бити мањи од седам чланова научног већа.

Члан 78.

Одлуку о предлогу за избор у научно звање, са одговарајућом документацијом, научно веће доставља одговарајућем матичном научном одбору и Комисији.

Матични научни одбор је дужан да достави Комисији мишљење о избору у звање кандидата у року од 30 дана од дана пријема предлога одлуке са документацијом, а Комисија је дужна да донесе одлуку у року од 60 дана од дана пријема предлога одлуке са документацијом.

Члан 79.

Ако је кандидат незадовољан одлуком Комисије, у року од 15 дана по добијању одлуке може да поднесе жалбу Националном савету.

Национални савет је дужан да у року од 90 дана од дана пријема жалбе донесе коначну одлуку о стицању научног звања.

Поступак избора у истраживачка звања

Члан 80.

Ради спровођења поступка за стицање звања истраживач-сарадник, научно веће, приликом покретања поступка за избор у звање, образује комисију од најмање три члана који имају научно звање у научној области у којој кандидат стиче звање.

Комисија је дужна да у року од 30 дана од дана када је образована поднесе научном већу извештај.

Члан 81.

Извештај комисије садржи: биографске податке, преглед стручног и научног рада, оцену стручног и научног рада кандидата за претходни изборни период, оцену о томе да ли су испуњени услови за стицање звања, као и предлог одлуке научном већу за одлучивање.

Извештај комисије учиниће се доступним јавности на начин утврђен општим актом научноистраживачке организације, најмање 30 дана пре доношења одлуке научног већа.

Члан 82.

Одлуку о избору у звање истраживач-сарадник доноси научно веће већином од укупног броја чланова научног већа.

Члан 83.

Научно веће дужно је да донесе одлуку о стицању звања истраживач-сарадник у року од 90 дана од дана када је на седници научног већа покренут поступак за избор у то звање.

Уколико научно веће не донесе одлуку о стицању звања истраживач-сарадник у року из става 1. овог члана, лице које се бира у звање може у року од 15 дана да поднесе приговор надлежном матичном научном одбору.

Надлежни матични научни одбор је дужан да у року од 30 дана од пријема приговора прихвати, или одбије приговор.

Ако надлежни матични научни одбор прихвати приговор, образује комисију која понавља поступак избора у звање.

Надлежни матични научни одбор доноси коначну одлуку о стицању звања истраживач-сарадник из става 2. овог члана, најкасније 90 дана од дана пријема приговора.

Члан 84.

Сваке године, научно веће научноистраживачке организације оцењује рад истраживача-приправника и истраживача-сарадника, на основу извештаја ментора о успешности истраживача на студијама и у научном раду.

Члан 85.

Избором у научно, односно истраживачко звање, истраживач стиче право уписа у Регистар истраживача.

Трајање звања и поступак реизбора

Члан 86.

Звање научног сарадника и вишег научног сарадника стиче се за период од пет година, а звање научног саветника је трајно.

Звање истраживач-приправник стиче се за период од три године, без права реизбора.

Звање истраживач-сарадник стиче се за период од три године, са могућношћу још једног реизбора.

Стечена научна, односно истраживачка звања престају да важе избором у више звање или одузимањем звања.

Члан 87.

Истраживач са научним, односно истраживачким звањем, или научноистраживачка организација у којој је истраживач запослен, покрећу поступак за стицање вишег звања, односно реизбора, шест месеци пре истека рока из члана 86. ст. 1- 3. овог закона.

Поступак за стицање вишег звања може се покренути и раније, на образложен захтев научноистраживачке организације или истраживача.

Члан 88.

Научно, односно истраживачко звање може се одузети:

1) ако се сазнају нове чињенице, односно појаве докази из којих произлази да у тренутку избора у звање кандидат није испуњавао услове прописане овим законом;

2) ако се утврди да научни радови на основу којих је кандидат изабран у звање представљају плагијат.

Поступак одузимања научног звања спроводи Комисија, а поступак одузимања истраживачког звања спроводи надлежни матични научни одбор.

Поступак одузимања звања може покренути заинтересовано правно или физичко лице.

Учешће истраживача у настави

Члан 89.

Истраживач у научном звању који је запослен у институту може учествовати у извођењу наставе, испитивати студенте на испитима, бити члан комисије за припрему извештаја за избор наставника, ментор, као и члан комисије за оцену и одбрану магистарске тезе, односно завршног рада и докторске дисертације, у складу са уговором који закључи са надлежним органом високошколске установе.

Награде и признања за научна достигнућа и животно дело истраживача

Члан 90.

Национални савет може доделити награде и признања за врхунска научна достигнућа и резултате у научноистраживачком раду, и за животно дело истраживача.

Истраживачу из става 1. овог члана Национални савет може доделити звање заслужног научника.

Критеријуми, висина и врста награда и признања из става 1. овог члана, као и поступак доделе звања заслужног научника, ближе су уређују актом који доноси Национални савет.

Х. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ЗАПОСЛЕНИХ У ИНСТИТУТУ

Запослени у институту

Члан 91.

Запослени у институту, у смислу овог закона, јесу: истраживачи и помоћно особље.

Помоћно особље института чине лица која обављају стручне, административне и техничке послове.

У погледу права, обавеза и одговорности запослених у институту примењује се закон којим се уређује рад, ако овим законом није друкчије уређено.

Заснивање радног односа

Члан 92.

Институт расписује конкурс за заснивање радног односа истраживача изабраног у научно, односно истраживачко звање, као и за заснивање радног односа помоћног особља, у складу са општим актом института.

Лице изабрано у звање научног саветника заснива радни однос на неодређено време.

Лице изабрано у звање научног сарадника и вишег научног сарадника заснива радни однос на период од пет година.

Лице изабрано у звање истраживача-приправника заснива радни однос на период од три године.

Лице изабрано у звање истраживача-сарадника заснива радни однос на период од три године, са могућношћу продужења радног односа за још три године.

Лице које је стекло звање из члана 69. став 2. овог закона заснива радни однос на период од пет година.

Унутрашња организација, врста и број радних места на којима се распоређују запослени у институту, као и начин и поступак заснивања радног односа, уређују се општим актом института, који доноси управни одбор.

Престанак радног односа истраживача

Члан 93.

Истраживачу престаје радни однос по сили закона када наврши 65 година живота и 15 година стажа осигурања.

Истраживачу из става 1. овог члана који је изабран у звање научног саветника, односно редовног професора, на захтев научног већа, може бити продужен радни однос у институту до навршених 67 година живота, под условима и на начин прописан статутом института.

Истраживачу из става 2. овог члана може бити продужен радни однос у институту и преко 67 година живота, на предлог надлежног матичног научног одбора, под условом да му је додељено звање заслужни научник.

Истраживач у научном звању коме је престао радни однос због одласка у пензију задржава звање које је имао у тренутку пензионисања.

Мировање радног односа и плаћено одсуство истраживача

Члан 94.

У време породилшког одсуства, боловања дужег од три месеца, служења војног рока, обављања јавне функције, стручног усавршавања, као и у другим случајевима када истраживач из оправданих разлога није у могућности да се бави научноистраживачким радом, рокови за избор у више звање и радни однос мирују и неће се урачунавати у рок за избор, односно реизбор.

Члан 95.

Истраживачу у научном звању и истраживачу-сараднику, после проведених пет, односно три године рада у институту, може се одобрити плаћено одсуство у трајању до једне године ради стручног и научног усавршавања у иностранству или писања монографије, у складу са статутом института.

XI. ФИНАНСИРАЊЕ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ

Извори финансирања

Члан 96.

Средства за финансирање научноистраживачке делатности обезбеђују се из:

- 1) средстава оснивача;
- 2) буџета Републике;
- 3) буџета аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе;
- 4) средстава привредних друштава, удружења и других организација;
- 5) сопствених прихода научноистраживачких организација;
- 6) средстава домаћих фондова и задужбина, и поклона правних и физичких лица;
- 7) средстава страних фондација, правних и физичких лица, и донација;

8) других извора, под условом да се не угрожава аутономија и достојанство научноистраживачког рада.

Средства из става 1. овог члана исказују се и евидентирају у складу са јединственом буџетском класификацијом.

Финансирање програма од општег интереса за Републику

Члан 97.

Средства за финансирање програма од општег интереса за Републику, утврђених у члану 10. овог закона, обезбеђују се у буџету Републике.

У суфинансирању програма утврђених у члану 10. овог закона могу учествовати аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе и друга правна и физичка лица.

Пројектно финансирање

Члан 98.

Програм основних истраживања, Програм истраживања у области технолошког развоја и Програм трансфера знања и технологија и подстицања примене резултата научноистраживачког рада финансирају се путем пројектног финансирања.

Пројектно финансирање је финансирање извршилаца истраживања и примењује се за све врсте истраживања.

Пројектно финансирање обухвата финансирање научноистраживачког рада истраживача и финансирање директних материјалних трошкова истраживања.

Ради реализације истраживачких и развојних пројеката, из буџета Републике дају се неповратна средства научноистраживачким организацијама, осим ако посебним уговором, којим се уређују међусобна права и обавезе извршилаца пројеката и Министарства, није друкчије одређено.

Финансирање програма из става 1. овог члана врши се у складу са актом из члана 14. став 1. тачка 5) овог закона.

За сваки нови циклус истраживања у области основних наука и у технолошком развоју Министарство расписује конкурс, најмање девет месеци пре истека рока за реализацију текућег циклуса истраживања у овим областима.

Реализација и финансирање програма из става 1. овог члана почиње, по правилу, почетком календарске године.

Финансирање материјалних трошкова рада института чији је оснивач Република

Члан 99.

Из буџета Републике поред пројектног финансирања, институтима чији је оснивач Република, обезбеђују се средства и за финансирање:

- 1) материјалних трошкова, текућег и инвестиционог одржавања;
- 2) одржавања научноистраживачке инфраструктуре;
- 3) плата помоћног особља.

Нормативе и стандарде за финансирање намена из става 1. овог члана утврђује министар.

Број помоћног особља чије се плате финансирају из буџета Републике не може бити већи од једне петине истраживача запослених у институту са пуним радним временом.

Институт чији је оснивач Република доставља Министарству, током текуће године, предрачун трошкова за наредну годину за финансирање намена из става 1. овог члана.

Намене из става 1. овог члана финансирају се на основу предрачуна института, а у складу са нормативима и стандардима из става 2. овог члана.

Члан 100.

На почетку сваке календарске године, Министарство и институт чији је оснивач Република закључују уговор о финансирању намена из члана 99. став 1. овог закона.

Уговором из става 1. овог члана утврђује се висина средстава за намене из члана 99. став 1. овог закона, динамика и начин исплате, а у зависности од расположивих средстава у буџету Републике.

Финансирање институција од националног значаја

Члан 101.

Средства за рад и реализацију Програма научноистраживачког рада Српске академије наука и уметности, Програма научноистраживачког рада Матице српске, као и института чији је оснивач Српска академија наука и уметности, обезбеђују се у буџету Републике.

Организације из става 1. овог члана могу учествовати у остваривању и других програма од општег интереса утврђених овим законом.

Финансирање центара изврности

Члан 102.

Финансирање научноистраживачког рада центара изврности врши се у складу са актом из члана 14. став 1. тачка 11) овог закона.

Центар изврности реализује пројекте у оквиру програма утврђеног у члану 10. тачка 5) овог закона, у складу са уговором који закључи са Министарством.

Уговором из става 2. овог члана уређују се међусобна права и обавезе између Министарства и центра изврности, односно његовог оснивача.

Финансирање посебних програма и пројеката

Члан 103.

Средствима из буџета Републике финансирају се и посебни програми и пројекти интердисциплинарног карактера који обједињују циљно усмерена основна истраживања, технолошки развој и развој научноистраживачке инфраструктуре, а реализују их истраживачи из различитих научноистраживачких организација, као и посебни програми и пројекти који су од стратешког значаја за проучавање и развој националне културе и унапређење општег цивилизацијског нивоа друштва.

Ради реализације приоритетних задатака и циљева утврђених Стратегијом, програме и пројекте из става 1. овог члана утврђује министар, на предлог Националног савета.

Поступак, услови и начин реализације програма од општег интереса за Републику

Члан 104.

За финансијска средства из буџета Републике намењена реализацији програма од општег интереса утврђених у члану 10. овог закона, као и посебних програма и пројеката, конкуришу, под једнаким условима, научноистраживачке организације које су уписане у Регистар научноистраживачких организација.

Члан 105.

Финансирање, односно учешће у суфинансирању програма од општег интереса, утврђених у члану 10. овог закона и посебних програма и пројеката, врши се у складу са посебним актом за сваки програм појединачно.

Акт из става 1. овог члана доноси министар, на предлог Националног савета.

Члан 106.

За остваривање програма од општег интереса утврђених у члану 10. овог закона, као и за остваривање посебних програма и пројеката, Министарство расписује конкурс.

Конкурсом се утврђују: рок за подношење пријаве, услови и време за остваривање програма, односно пројекта, као и друга питања од значаја за спровођење конкурса.

Право да се пријаве на конкурс имају све научноистраживачке организације које су уписане у Регистар научноистраживачких организација.

Члан 107.

Научноистраживачка организација којој је одобрено остваривање програма, односно пројекта, закључује са Министарством уговор о њиховом остваривању, којим се уређују међусобна права и обавезе.

Министарство врши надзор над наменским коришћењем средстава и раскида уговор ако утврди ненаменско коришћење буџетских средстава.

Члан 108.

Научноистраживачка организација којој је одобрено остваривање програма, односно пројекта, дужна је да на захтев Министарства поднесе извештај о остваривању програма, односно пројекта најмање једном годишње.

Ако научноистраживачка организација на захтев Министарства не поднесе извештај о остваривању програма, односно пројекта, Министарство раскида уговор о финансирању тог програма, односно пројекта.

Суфинансирање програма и пројеката од регионалног значаја за развој научноистраживачке делатности

Члан 109.

Средствима из буџета Републике могу се суфинансирати програми и пројекти од регионалног значаја за развој научноистраживачке делатности, и то:

- 1) пројекти изградње научноистраживачке инфраструктуре;
- 2) истраживачко-развојни пројекти регионалног значаја (пројекти везани за међурегионалну сарадњу, пројекти у вези са заштитом еко-система и иновациони пројекти које реализују мала и средња предузећа);
- 3) програми развоја научноистраживачких кадрова.

Програме и пројекте из става 1. овог члана Министарству предлаже надлежни орган аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе и обезбеђује средства за њихово финансирање.

Средствима из буџета Републике, Министарство може да учествује у суфинансирању програма и пројеката из става 1. овог члана, у складу са посебним актом који доноси Национални савет.

Министарство на почетку сваке календарске године расписује јавни конкурс за програме и пројекте из става 1. овог члана за наредну календарску годину, и учествује у њиховом суфинасирању на основу

расположивих средстава у буџету Републике и приоритета које, у складу са Стратегијом, утврђује Национални савет.

Актом из става 3. овог члана утврђује се начин суфинансирања, висина средстава и друга питања од значаја за суфинансирање програма и пројеката од регионалног значаја за развој научноистраживачке делатности.

Међусобна права и обавезе између реализатора програма и пројеката из става 1. овог члана, надлежног органа аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе и Министарства уређују се уговором.

Порески подстицаји

Члан 110.

Република пореском политиком и другим мерама подстиче домаћа и страна правна и физичка лица да улажу средства за остваривање програма и пројеката утврђених овим законом.

XII. НАДЗОР

Члан 111.

Надзор над спровођењем одредаба овог закона врши Министарство.

Инспекцијским надзором Министарство остварује непосредан увид у пословање и поступање правних и физичких лица у погледу придржавања одредаба овог закона и прописа донетих на основу њега, и изриче мере на које је овлашћено.

Инспекцијски надзор Министарство врши преко инспектора.

XIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 112.

Институти који су обављали научноистраживачку делатност од општег интереса, односно који су уписани у Регистар научноистраживачких организација, у складу са Законом о научноистраживачкој делатности ("Службени гласник РС", број 52/93 - у даљем тексту: регистровани институти) дужни су да ускладе своју организацију и донесу опште акте у складу са овим законом, у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Регистровани институти су дужни да у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона поднесу захтев Министарству, са одговарајућом документацијом ради утврђивања испуњености услова за обављање научноистраживачке делатности од општег интереса, као и захтев за акредитацију, у складу са овим законом.

До окончања поступка из става 2. овог члана, постојећи институти настављају са радом и обављањем научноистраживачке делатности од општег интереса, у складу са Законом о научноистраживачкој делатности ("Службени гласник РС", број 52/93).

Члан 113.

Подзаконски акти прописани овим законом донеће се у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Влада ће донети Стратегију научног и технолошког развоја у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

До ступања на снагу Стратегије примењиваће се Политика научног и технолошког развоја Републике Србије ("Службени гласник РС", број 17/94).

Програме од општег интереса, утврђене у члану 10. овог закона, министар ће утврдити у року од шест месеци од дана ступања на снагу Стратегије.

Члан 114.

Влада ће именовати чланове Националног савета у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Министар ће именовати чланове Одбора за акредитацију, као и чланове матичних научних одбора у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Национални савет ће именовати чланове Комисије за стицање научних звања у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

До именовања чланова Комисије из става 3. овог члана, послове у вези стицања научних звања обављаће Комисија образована у складу са Законом о научноистраживачкој делатности ("Службени гласник РС", број 52/93).

Члан 115.

Влада ће именовати чланове управних одбора института чији је оснивач Република, у складу са овим законом, у року од девет месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Управни одбор из става 1. овог члана расписаће конкурс за избор директора института чији је оснивач Република и именовати директора, у складу са овим законом, у року од три месеца од дана свог именовања.

Члан 116.

Поступци који су започети за стицање научног, односно истраживачког звања, према прописима који су важили до ступања на снагу овог закона, окончаће се по тим прописима, у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Поступци за стицање научног, односно истраживачког звања који буду започети у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона окончаће се у складу са прописима и у року из става 1. овог члана.

Лица која су стекла научноистраживачка звања по Закону о научноистраживачкој делатности ("Службени гласник РС", број 52/93) задржавају то звање за период на који су изабрана.

Истраживач-приправник и истраживач-сарадник којима је од првог избора у звање протекло десет и више година, а не буду изабрани у научно звање у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, могу стећи звања у складу са чланом 69. ст. 2. и 3. овог закона.

Члан 117.

Финансирање програма од општег интереса из члана 10. овог закона, у складу са одредбама овог закона, почеће у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

До истека рока из става 1. овог члана, финансирање постојећих програма вршиће се, у складу са прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона.

Члан 118.

Даном ступања на снагу овог закона, престаје да важи Закон о научноистраживачкој делатности ("Службени гласник РС", број 52/93).

До доношења одговарајућих прописа на основу овог закона, примењиваће се подзаконски акти донети на основу закона из става 1. овог члана ако нису у супротности са одредбама овог закона.

Члан 119.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I

Уставни основ за доношење закона

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 72. став 1. тачка 9. Устава Републике Србије, којим је дато овлашћење Републици да уређује и обезбеђује основне циљеве и правце научног и технолошког развоја, као и политику и мере за усмеравање и подстицање тог развоја; члану 68. став 1. којим је утврђено да се средства за остваривање Уставом зајемчених права грађана и законом утврђеног општег интереса у области науке обезбеђују у буџету Републике Србије; члану 65. којим је уређено да се законом утврђују услови и начин обављања делатности, односно послова за које се образују јавне службе; члану 72. став 1. тачки 12. којим је дато овлашћење Републици да уређује и обезбеђује и друге односе од интереса за Републику, у складу с Уставом.

II

Разлози за доношење закона

Опредељење и чврста решеност наше државе да се прикључи Европској унији и процесима европских интеграција, намећу потребу да се, поред осталог, и у области науке и технолошког развоја, односно научноистраживачке делатности, законодавство редефинише на новим савременим основама и међународним стандардима у овој области, уз уважавање реалних услова у којима се наша наука и друштво, у целини, налази. Поред овог стратешког разлога, циљ доношења закона је да се унапреди постојеће стање у области научноистраживачке делатности, редефинишу постојећи односи и институције у том систему, обезбеди ефикаснији и ефективнији научноистраживачки рад. Полазећи од општеприхваћеног, а у свету искуствено провереног аксиома да је наука, односно њени резултати у директној вези и пропорцији са свеукупним развојем једног друштва, примарни разлог доношења закона је да се обезбеде законске претпоставке и амбијент како би научноистраживачка делатност, заједно са високим образовањем, постала један од главних носилаца укупног привредног и друштвеног развоја. Дугорочно посматрано, истраживање и развој, односно научноистраживачка делатност, у периоду трансформације друштва, мора имати кључну улогу покретача свеукупних економских, културних и друштвених промена и реформи у процесу стварања друштва заснованог на знању (знање за образовање и усавршавање, знање за разумевање постојећих и нових сложених односа и процеса у новом светском поретку; знање ради подстицања привредног развоја, повећања друштвеног производа и стандарда грађана; знање ради обезбеђивања конкурентности роба и услуга на домаћем и светском тржишту; знање ради успостављања међународне сарадње и брже интеграције у светске научне, привредне, друштвене и културне процесе и токове; знање као способност и вештина да у реалном окружењу препознајемо вишедимензионалност процеса глобализације и новог поретка у свету).

У новонасталим околностима морамо имати јасну визију сопственог пута ка остварењу жељених циљева. У свему томе, фундаментално и опредељено знање мора имати посебну улогу и значај. Знање, свакако, на може бити, директно, роба за тржиште, већ пре основа за стварање вредности

које се нуде тржишту. Држава, кроз своју политику, програме и пројекте и увећана финансијска улагања мора препознати ту стратешку улогу науке и знања.

Поред горе наведених стратешких циљева, разлози за доношење Закона о научноистраживачкој делатности јесу: усклађивање постојећег Закона о научноистраживачкој делатности ("Службени гласник РС", број 52/93) са другим сродним системским законима (Закон о приватизацији, Закон о привредним друштвима, Закон о високом образовању, Закон о раду и др). Поред разлога усаглашавања, доношење новог закона је условљено и потребом да се на један нов и савремени начин регулише област научноистраживачке делатности у Републици, с циљем да се изврши трансформација и рационализација мреже научноистраживачких организација, а што треба да обезбеди активнију улогу науке, односно научноистраживачких организација у друштвено-економском развоју Републике, и очувању националног и културног идентитета. Истовремено, предложена законска решења треба да обезбеде правну основу и подлогу за реализацију циљева, приоритета и праваца научног и технолошког развоја Републике Србије у наредном периоду.

Закон о научноистраживачкој делатности, чије се усвајање предлаже, има за циљ да обезбеди:

1) утврђивање и остваривање општег интереса у научноистраживачкој делатности доношењем, на нивоу Републике, Стратегије научног и технолошког развоја Републике Србије, и њеним спровођењем путем програма који су утврђени овим законом. Стратегија јесте документ кроз који држава исказује своје приоритете у научном и технолошком развоју;

2) систем квалитета научноистраживачког рада, кроз континуирано вредновање рада научноистраживачких организација и рада истраживача;

3) нормативну основу и правну подлогу за реализацију циљева, приоритета и задатака научног и технолошког развоја;

4) јединствена решења одређених системских питања научноистраживачке делатности на целој територији Републике Србије;

5) инструменте за рационализацију рада у научноистраживачкој делатности, посебно, рационализацију и селективност организација чији се научноистраживачки рад од општег интереса финансира из буџета Републике Србије;

6) могућност приватизације института, у складу са прописима о приватизацији, по посебном програму, и уз сагласност оснивача;

7) право оснивача, односно власника капитала да именује и разрешава органе управљања у институту, сразмерно уделу капитала;

8) нормативну основу за двосмерну циркулацију научноистраживачких кадрова између института, високошколских установа и привреде, и чвршће повезивање ових организација на заједничким програмима и пројектима;

9) измене у систему финансирања научноистраживачке делатности које треба да обезбеде стабилнији систем финансирања (поред пројектног финансирања, предвиђа се и могућност финансирања материјалних трошкова научноистраживачког рада института чији је оснивач Република);

10) трансфер знања и технологије у функцији научно-технолошког, привредног и укупног развоја Републике, и др.

III

Објашњење основних правних института и појединачних решења

У глави I. Предлога закона садржане су основне одредбе, којима се уређује предмет овог закона и дефинише научноистраживачка делатност, начела и циљеви научноистраживачке делатности, као и научне слободе.

Предлог закона дефинише научноистраживачку делатност, као делатност од посебног значаја за свеукупни развој Републике Србије у процесу стварања друштва заснованог на знању. Истовремено, ова делатност је саставни део међународног, посебно европског научног образовног и културног простора.

Код утврђивања циљева и начела научноистраживачке делатности примењени су европски стандарди и принципи у овој области.

У глави II. Предлога закона утврђено је планирање и остваривање општег интереса у научноистраживачкој делатности. Ради планирања и остваривања дугорочних циљева, приоритета и праваца у научном и технолошком развоју, чланом 8. Предлога закона предвиђено је да Влада доноси Стратегију научног и технолошког развоја Републике Србије. Овај стратешки документ усаглашава се са општом стратегијом привредног и друштвеног развоја и доноси се за период од 10 година. Стратегија се остварује путем програма од општег интереса утврђених у члану 10. Предлога закона.

У глави III. Предлога закона разрађен је институт обезбеђивања квалитета научноистраживачког рада и развоја научноистраживачке делатности. О обезбеђивању квалитета научноистраживачког рада и развоја научноистраживачке делатности старају се: Национални савет за научни и технолошки развој (у даљем тексту: Национални савет), Одбор за акредитацију научноистраживачких организација, Комисија за стицање научних звања, матични научни одбори, Заједница института Србије и Министарство надлежно за научноистраживачку делатност (у даљем тексту: Министарство).

У процесу обезбеђивања квалитета научноистраживачког рада и развоја научноистраживачке делатности, значајну улогу има Национални савет, као највише стручно тело у систему научноистраживачке делатности у Републици Србији. Национални савет има 19 чланова које именује и разрешава Влада, на предлог: Заједнице института Србије, Конференције универзитета, Српске академије наука и уметности, Матице српске, Привредне коморе Србије. Значајно је напоменути да су чланови Националног савета из реда академика, научника, професора универзитета и привредника. Надлежност Националног савета уређена је у члану 14. Предлога закона.

Одбор за акредитацију научноистраживачких организација је независно стручно тело које обавља послове вредновања квалитета научноистраживачког рада у научноистраживачким организацијама (институтима, високошколским установама и центрима изврности). Чланови Одбора су признати научници из свих научних области које именује и разрешава министар, на предлог овлашћених предлагача. У поступку акредитације, Одбор доноси одговарајући акт којим верификује

научноистраживачки рад научноистраживачке организације, односно доноси позитивну или негативну одлуку о акредитацији. Поступак акредитације уређен је у члану 19. Предлога закона.

Комисија за стицање научних звања је независно стручно тело које на основу посебног акта који доноси Национални савет, и мишљења надлежног матичног научног одбора, доноси одлуку о стицању научних звања.

Матични научни одбори су стручна тела за одређене научне области, гране или дисциплине, чије чланове именује министар. Ови одбори, поред осталог, дају мишљење Комисији за стицање научних звања о квалитету научноистраживачког рада истраживача, разматрају предлоге пројеката за реализацију програма из члана 10. став 2. тач. 1) – 3) овог закона, врше категоризацију и рангирање научних часописа и научних скупова, као и друге послове у складу са овим законом и актом о образовању.

Одредбама из члана 26. Предлога закона уређено је да се институти могу удружити у Заједницу института Србије, ради остваривања заједничких интереса и научноистраживачке сарадње, усклађивања набавке и коришћења научноистраживачке опреме и лабораторијског простора, набавке и коришћења научних публикација, међусобног повезивања и сарадње. Заједницу могу основати сви или већина института на територији Републике Србије који су уписани у Регистар научноистраживачких организација. Заједница има статус правног лица, а на њено оснивање, организацију и рад примењује се прописи којима се уређују удружења.

Министарство предлаже Влади политику у области научноистраживачке делатности. Поред осталог, Министарство обавља, у складу са законом, и послове надзора над радом научноистраживачких организација, доноси подзаконске акте, врши расподелу финансијских средстава за остваривање програма од општег интереса, води Регистар научноистраживачких организација и Регистар истраживача, доноси решења о испуњености услова за обављање научноистраживачке делатности од општег интереса и др. Чланом 28. Предлога закона предвиђено је да стручне и административно-техничке послове за потребе Националног савета, Одбора за акредитацију, матичних научних одбора, Комисије за стицање научних звања обавља Министарство. Средства за рад ових тела обезбеђују се у буџету Републике Србије.

У глави IV. Предлога закона утврђено је да су организације које обављају научноистраживачку делатност: 1) Српска академија наука и уметности; 2) Матица српска и 3) научноистраживачке организације (институти, високошколске установе и центри извршности).

У глави V. Предлога закона уређена је материја која се односи на институте, и то: оснивање и обављање научноистраживачке делатности од општег интереса; услови за обављање делатности, врсте института, облици сарадње и учешће института у високом образовању; приватизација института, као и друга статусна питања. Институт се може основати као установа, у складу са прописима о јавним службама или као привредно друштво, у складу са прописима о привредни друштвима. Оснивач института може бити: Република, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, домаће и страно правно и физичко лице. Институтом управља оснивач, односно власник, сразмерно уделу капитала. У зависности од врсте истраживања, облика организовања и финансирања, предвиђају се две врсте института: научни институт и истраживачко-развојни институт. Према власничкој структури, институт може

бити државни, приватни и мешовити. Чланом 44. и 46. Предлога закона утврђени су услови под којима научни институт, односно истраживачко развојни институт може обављати научноистраживачку делатност од општег интереса. Уколико институт испуњава услове прописане у члану 44. односно у члану 46. Предлога закона, и ако је Одбор за акредитацију донео позитивну одлуку о акредитацији, Министарство доноси акт о испуњености услова за обављање научноистраживачке делатности од општег интереса и врши упис тог института у Регистар научноистраживачких организација. Предлогом закона прописана је могућност да институт може учествовати у остваривању студија са сродном високошколском установом, у складу са прописима о високом образовању и статутом високошколске установе. У овој глави регулисана је и материја приватизације института. Институти се могу приватизовати, у складу са прописима о приватизацији. Институт чији је оснивач Република може се приватизовати, у складу са посебним програмом и уз сагласност Владе. Институт основан, односно организован као привредно друштво чији је оснивач Република, а од стратешког интереса је за Републику, може се приватизовати тако да најмање 51% капитала остане у државном власништву.

У глави VI. Предлога закона уређена је материја која се односи на органе института. Предвиђено је да институт има управни одбор и директора. Управни одбор института чији је оснивач Република има осам чланова које именује Влада, од који четири члана одређује Влада као своје представнике, а остале чланове предлаже научно веће из реда истраживача у научном звању запослених у институту. Директор института чији је оснивач Република именује се на основу јавног конкурса, на период од четири године, из реда истраживача у научном звању који су компетентни за научну област којом се институт бави. Предлогом закона уређено је и именовање вршиоца дужности директора института. Стручни орган у институту јесте научно веће. Предлогом закона уређен је начин избора, састав и надлежност овог стручног тела. Значајно је истаћи да у поступку утврђивања предлога за стицање научног звања, научно веће мора имати најмање седам чланова, који су у истом или вишем звању које кандидат стиче.

У глави VII. Предлога закона дефинисан је појам, односно статус центра изврности, уређена су питања његовог оснивања и начин додељивања, потврђивања и одузимања статуса центра изврности.

У глави VIII. Предлога закона прописано је да Министарство води евиденцију научноистраживачких организација које испуњавају услове за обављање научноистраживачке делатности од општег интереса, у складу са овим законом (у даљем тексту: Регистар научноистраживачких организација) и евиденцију истраживача (у даљем тексту: Регистар истраживача). У Регистар научноистраживачких организација уписују се акредитовани институти, високошколске установе и центри изврности, као и Српска академија наука и уметности и институти чији је она оснивач, и Матица српска. Упис у Регистар научноистраживачких организација спроводи се на основу акта о испуњености услова за обављање научноистраживачке делатности који доноси Министарство. У Регистар истраживача уписују се лица која имају пребивалиште, односно боравиште у Републици Србији, која су стекла звање истраживача у складу са овим законом, као и лица која су стекла звања, у складу са законом којим се уређује високо образовање. Облик, садржај и начин вођења Регистра научноистраживачких организација и Регистра истраживача, као и поступак уписа и брисања из тих регистара прописује министар. Научноистраживачка организација која је уписана у Регистар научноистраживачких организација, као и истраживачи који су уписани у

Регистар истраживача, могу учествовати на конкурс за остваривање програма од општег интереса, утврђених у члану 10. Предлога закона.

У глави IX. Предлога закона уређена су звања, услови и поступак избора у научна, односно истраживачка звања, као и трајање звања и поступак реизбора. Послове научноистраживачке делатности обављају лица која испуњавају услове прописане овим законом (истраживачи), као и наставници и сарадници високошколских установа. Предлогом закона дефинисано је да је истраживач лице са најмање високом стручном спремом, односно са најмање завршеним основним академским студијама, које ради на научноистраживачким и развојним пословима и које је изабрано у звање. У зависности од остварених резултата у научноистраживачком раду, истраживач може стећи, истраживачко звање: истраживач-приправник и истраживач-сарадник, и научно звање: научни сарадник, виши научни сарадник и научни саветник. Лица са високом стручном спремом која нису изабрана у научна, односно истраживачка звања, а раде на истраживачко-развојним пословима, имају објављене научне и стручне радове, остварене резултате у истраживачко-развојном раду, или патентом заштићене проналаске, су: стручни сарадник, виши стручни сарадник и стручни саветник. Научно веће института утврђује предлог за стицање научног звања истраживача, а за истраживачка и стручна звања доноси одлуку о стицању тих звања. Избором у научно, односно истраживачко звање, истраживач стиче право уписа у Регистар истраживача који води Министарство. Предлогом закона предвиђено је да Национални савет може доделити награде и признања за научна достигнућа и животно дело истраживача, у складу са посебним актом који доноси.

У глави X. Предлога закона уређена су права и обавезе запослених у институту. Запослени у институту јесу истраживачи и помоћно особље. Лице изабрано у звање научног саветника заснива радни однос на неодређено радно време, а лице изабрано у звање научног сарадника и вишег научног сарадника заснива радни однос на период од пет година. Чланом 93. Предлога закона уређено је да истраживачу престаје радни однос по сили закона кад наврши 65 година живота и 15 година стажа осигурања. Истим чланом утврђен је и изузетак, односно, предвиђено је да истраживачу који је изабран у звање научног саветника, односно редовног професора, на захтев научног већа института може бити продужен радни однос у институту до 67 година живота, а преко 67 година живота, на предлог надлежног матичног научног одбора, под условом да му је додељено звање заслужни научник.

У глави XI. Предлога закона уређена је материја која се односи на финансирање научноистраживачке делатности. Средства за финансирање програма од општег интереса обезбеђују се у буџету Републике Србије. У суфинансирању ових програма могу учествовати и аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе и друга правна и физичка лица. Предлогом закона се, поред пројектног финансирања, по први пут, утврђује и финансирање материјалних трошкова рада института чији је оснивач Република. Ово финансирање обухвата финансирање материјалних трошкова, текуће и инвестиционо одржавање, одржавање научноистраживачке инфраструктуре и плате помоћног особља у институту, а у складу са нормативима и стандардима које утврђује министар. На овај начин обезбеђује се стабилан систем финансирања за институте чији је оснивач Република. Предлогом закона уређено је да се средства за рад и реализацију Програма научноистраживачког рада Српске академије наука и уметности и института чији је она оснивач, као и Програма научноистраживачког рада Матице српске обезбеђују у буџету Републике Србије. Српска академија наука и уметности и Матица српска могу учествовати у остваривању и других програма од општег интереса. Предлогом

законa предвиђено је да Министарство расписује конкурс за остваривање програма од општег интреса, као и за остваривање посебних програма и пројеката. Конкурсом се утврђују: рок за подношење пријаве, услови и време за остваривање програма, односно пројекта, и друга питања од значаја за спровођење конкурса. Право да се пријаве на конкурс имају све научноистраживачке организације које су уписане у Регистар научноистраживачких организација. Научноистраживачка организација, којој је одобрено остваривање програма, односно пројекта, закључује са Министарством уговор о њиховом остваривању којим се уређују међусобна права и обавезе. У члану 109. Предлога закона уређено је суфинансирање програма и пројеката од регионалног значаја за развој научноистраживачке делатности. Министарство на почетку сваке календарске године расписује јавни конкурс за регионалне програме и пројекте за наредну календарску годину, и учествује у њиховом суфинасирању на основу расположивих средстава у буџету Републике и приоритета које, у складу са Стратегијом, утврђује Национални савет.

У глави XII. Предлога закона прописан је надзор над спровођењем одредаба овог закона. Инспекцијски надзор Министарство врши преко инспектора.

У глави XIII. Предлога закона садржане су прелазне и завршне одредбе у којима су прописани рокови за усаглашавање са одредбама овог закона, као и престанак важења досадашњих прописа. У члану 112. Предлога закона прописано је да су институти који су обављали научноистраживачку делатност од општег интереса, односно који су уписани у Регистар научноистраживачких организација, у складу са Законом о научноистраживачкој делатности ("Службени гласник РС", број 52/93 - у даљем тексту: регистровани институти) дужни да ускладе своју организацију и донесу опште акте у складу са овим законом, у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. Регистровани институти дужни су да у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона поднесу захтев Министарству, са одговарајућом документацијом ради утврђивања испуњености услова за обављање научноистраживачке делатности од општег интереса, као и захтев за акредитацију.

У члану 113. Предлога закона прописани су рокови за доношење подзаконских аката, као и рокови за доношење Стратегије и програма од општег интереса. Влада ће донети Стратегију научног и технолошког развоја Републике Србије у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. Влада ће именовати чланове Националног савета у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона. У члану 114. Предлога закона прописано је да ће министар именовати чланове Комисије за стицање научних звања и чланове матичних научних одбора у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона. Чланом 115. Предлога закона прописано је да ће Влада именовати чланове управних одбора, у року од девет месеци од дана ступања на снагу овог закона. Чланом 116. Предлога закона уређено је да, лица која су стекла научноистраживачка звања по Закону о научноистраживачкој делатности ("Службени гласник РС", број 52/93), задржавају та звања за период на који су изабрана. У члану 117. Предлога закона уређено је да ће финансирање програма од општег интереса, у складу са одредбама овог закона, почети у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. До истека тог рока, финансирање започетих програма вршиће се, у складу са прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона. У члану 118. Предлога закона прописано је да даном ступања на снагу овог закона, престаје да важи Закон о научноистраживачкој делатности ("Службени гласник РС", број 52/93).

IV

Средстава за спровођење закона

Средства за обезбеђење овог закона обезбеђују се у буџету Републике Србије. Потребно је обезбедити и додатна средства у буџету Републике Србије, приближно од 100.000.000 динара. Додатна средства предвиђена су првенствено за финасирање трансформације научноистраживачког система, доношења подзаконских аката и рада новоуспостављених тела, као што су Национални савет, Одбор за акредитацију научноистраживачких организација и матични научни одбори. Ако се има у виду да је формирање ових тела у функцији повећања ефикасности научноистраживачког рада, може се претпоставити да ће додатна средства из буџета Републике Србије бити компензована кроз повећану научноистраживачку продуктивност и примену њених резултата. Поред тога, већ у првој години примене закона предвиђа се темељна рационализација научноистраживачке мреже, чиме ће се рационализовати и трошкови одржавања научноистраживачког система. Стога се предвиђа да ће се рационализацијом научноистраживачке мреже остварити значајне уштеде буџетских средстава, чиме ће се већ краткорочно компензовати утрошак буџетских средстава за примену овог закона. Коначно, с правом се може претпоставити да ће укупни финасијски ефекти примене закона бити позитивни, како у краткорочном, тако и у дугорочном погледу.